

Hilaren puntako gaia:

Argindarraren merkatua elektriken negozioa

Argindarraren prezioaren etengabeko gorakada arazo bilakatu da gizartearen gehiengoarentzat. Argindarraren prezioa urteko maximora heldu da iraillean, 75,93 euro orduko megawatia (Mwh). Gainera, 2017an Estatu espainiarrean argindarraren prezioa, zergak kontuan hartuz gero, Europako altuenetakoa izan zen, baina are altuagoa zergak kontuan hartu gabe. Honen eragina honakoa izan da: fakturei aurre egin ezin izateagatik 4,6 miloi pertsona dira jada pobrezia energetikoa sufritzen ari direnak Estatuan.

Doktrina dominanteak prezioen gorakada justifikatzeko erregai fosilen kostu handiak eta CO2 emisio eskubideen izugarriko garestitzea (urte honetan hirukoiztu egin da) jartzen ditu erantzule gisa. Baina gure iritziz, arazoa ez da koiunturala, arazo sistemikoa da 1998an duena jatorria, sektorearen liberalizazioa eman zen urtean.

1997 urtean sektore elektrikoak liberalizazio prozesuari ekin zion Europar Batasunaren markoaren barruan. "Marco Legal Estable" moduan ezaguna zen garaia (1988tik 1997ra iraun zuena), arau eta legeen bitartez zegoen arautua. Estatuak araututako marko bat zen oinarrian, Estatuak berak gain hartzen zuen ardura sektorea antolatu eta planifikatzeko. MLE garaian tarifa elektrikoak urtero %2,8 erritmoan hazi zen bitartean, inflazioa %4,8an ezarri zen. Hortaz, tarifa elektrikoaren kostu erreala urtero %2 murriztu zen, honela mesede eginez familiei.

Sektore elektrikoaren 54/1997 legeak, Estatu espainiarrean sektore honen liberalizazio prozesua abiarazten du, merkatu libreko mekanismoak sartzeko helburuarekin. Garai hartatik aurrera, argindarra oinarriko ondasun bat izateak negozioa egiteko produktu bat izatera igarotzen da. Sektorearen privatizazioaren ostean, hurrengo faktoreak ezarriko dute bukaerako prezioa:

- Lehenik, bidesariak eta sarrera tarifak daude, sare elektrikoaren sarbide kostuak ordaintzeko fakturaren parte finkoa dira, hau da, hornikuntza puntu-tara energia garraiotzeagatik ordaindutako prezioa. %40ko pisua du eta gobernua arautzen du, baina Estatuak geografía osoa banatzen duten bost konpainia elektrikoak kudeatzen dute eta horregatik irabaziak konpainia horienak dira. Zati finkoari esker, konpainiek errentagarritasuna ziurtatzen dute.

- Bigarrenik, zati aldagarria, handizkako prezio edo pool moduan ezagutua dena. Handizkako merkatu elektrikoan komertzializatzailerik hurrengo egunean etxeetan, enpresetan eta abar erabiliko den energia erosten dute. Bukaerako prezioaren %35eko pisua du eta prestatua dago elektriken diru sarrerak ahalik eta handienak izateko.
- Azkenik, %25a BEZa eta elektrizitatearen zerga dira.

Jarraian, sektore energetikoaren privatizazioaren emaitzak aztertuko dira. Horretarako, batetik, erreferentzia modura INEk egindako EPF (Encuesta de Presupuestos Familiares) hartuko da etxeen batez besteko gastua ikusteko. Bestetik, Eurostatek sei hilabetero ematen dituen zifrak, orduko kwh ren prezioa ikusteko eta Europar Batasunarekin alderaketa egiteko.

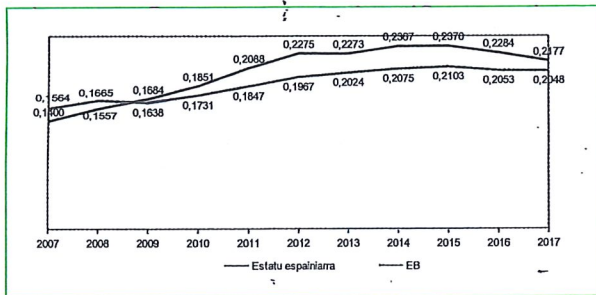
EPF datuen arabera, Estatu espainiarreko etxeen urteko batez besteko gastua argiaren fakturan 745,9 eurotan kokatu zen 2017an. 2006 urtetik %63 garestitu da. 2006an, argindarrari bideratutako gastua 457,53 eurotan kokatu zen. KPI, aipatutako urteetan %17,8 igo da, hortaz, elektrizitatearen prezioaren igoera hiru aldiz baino gehiagoz igo da inflazioarekin alderatuz. Igoera honen ondorioz, etxebizitza askori ezinezko egin zaie ordaintzea argiaren faktura. Kontutan izan behar da, gainera, 2010etik kontsumo elektrikoak etxeetan nabari murriztu dela, oraindik larriagoa egiten duena faktura elektrikoaren areagotzea.

Eurostatek (Europako Estadistika Institutua) elektrizitatearen batez besteko prezioak kalkulatzeko kontsumo banden arabera (bost bizitoki kontsumo). Erreferentzia modura, 2.500 kwhtik 5.000 kwhra doan kontsumo banda aztertzea aukeratu dugu, Estatu espainiarrean 2017an etxeen urteko batez besteko kontsumoa 2.816,5 kwh izan zelako.

Europar Batasuneko elektrizitatearen batez besteko kilowatio/orduko prezioa 0,2048an kokatu zen 2017ko bigarren erdian. Estatu espainiarrean prezio hori EBean baino altuagoa izan zen, kostua 0,2177 euro, hain zuzen. Europar Batasuneko seigarren prezio garestiena. Europar Batasunean prezioa 2007tik %30,9 igo zen bitartean, Estatu espainiarreko errealtatea nabarmenki okerragoa izan zen, prezioa %55,5 areagotu zelako urte hartatik.

Kwh/orduko prezioa (2.500 eta 5.000 kwh arteko kontsumoa)

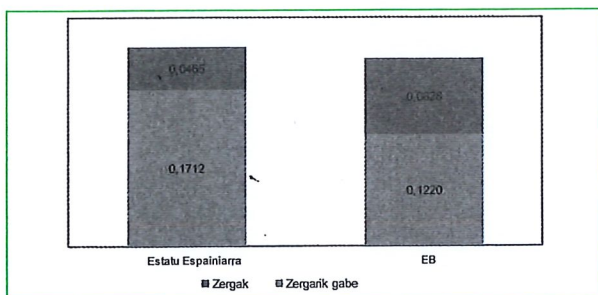

Iturria: Eurostat

Lobby elektrikoak eta bere aholkitoek behin eta berriz errepikatzen digute gehiegizko zerga dagoela elektrizitatearen fakturan. Ikusiko dugu ea zer dioten estatistikek Europar Batasunarekin alderatzean, eta egia baden edo ez.

Zergak fakturatik baztertzean, Estatu espainiara Europar Batasuneko hirugarren garestiena da kontsumo banda horretan. Grafikoan ikusi daitekeen moduan, 2017an 0,2177tik 0,0465 zergak ziren Estatuan, hortaz zergak %21,36ko pisua izan zuten. Ordea, EBeko errealitatea oso desberdina izan zen, 0,2048 euroetatik, 0,0828 zergak ordaintzera bideratu ziren, proportzio honek (%40,43) Estatu espainiarrakoa bikoizten du.

Kwh/orduko prezioa 2017ko bigarren sei hilabetean (2.500 eta 5.000 kwh arteko kontsumoa)

Iturria: Eurostat

Zergarik gabe, Estatu espainiarreko kwhren prezioa (0,1712) Europako batez besteko prezioa (0,122) baino %40 altuagoa izan zen. Aitzitik, zergak %43,9 murriztagoak izan ziren.

Gainontzeko kontsumo bandetan errealitatea ez zen izan oso desberdina, Estatu espainiarrean urteko kontsumo osoko gutxiengo kontsumoa zituzten

etxeetan ($k < 1.000$ kwh) 0,57 ordaindu zen kwh, Europako batez bestekoa (0,33) baino %72,7 gehiago. Kontsumoa handiagoa zenean, Estatuaren eta EB arteko diferentzia murrizten zen. 5.000 kwhko kontsumotik aurrera Europar Batasuneko batez besteko mailara berdindu zen.

Estatu espainiarraren eta EBren arteko alderaketa kontsumo bandetan, 2017ko 2. sei hilabetea

	$c < 1.000$	$1.000 < c < 2.500$	$2.500 < c < 5.000$	$5.000 < c < 15.000$	$15.000 < c$
Est. espainia.	0,57	0,27	0,22	0,19	0,17
EB-28	0,33	0,23	0,21	0,19	0,18

Iturria: Eurostat

Ondorioztatu dezakegu egitura tarifario hau sozialki erregresiboa dela eta neurri askoz handiagoan da Estatu espainiarrean. Batetik, diru sarrera gutxien dituzten etxeek elektrizitate gutxiago kontsumitzen dute, baina prezio garestiagoa ordaintzen dute diru sarrera altuenak dituztenak eta gehien kontsumitzen dutenak baino. Bestetik, elektrizitate gehien gastatzen dutenak saritzen dira, kontutan izan gabe energia sortzeko orduan ingurumenari egiten zaion kaltea.

Sistema horren emaitza, elektriken mozkinen aregotzea izan da, kontsumoaren eskaera murriztu arren mozkinen gorakada edukitzen jarraitzen dute. Estatu espainiarreko hiru konpainia handienak, Iberdrola, Endesa eta Gas Natural Fenosak, 5.627 milioi euroko mozkinak izan zituzten 2017an, aurreko ekitaldian baino %3 gehiago. Mozkin horiek izan zituzten exentzio fiskalak aplikatu zizkietelako eta horregatik ez zuten ordaindu ia zergarik. Gogoratu dezagun egun espainiar estatuan ordaintzen den sozietateen gaineko zergen tipo nominala %25ean dagoela kokatua, hala ere, korporazioek honako kopuru hauek baino ez zituzten ordaindu 2016an: Iberdrolak 43,7 milioi euro (mozkinen %3,2); Endesak 82 milioi (%6,1) eta Gas Natural Fenosak 84 milioi (%8,5).

Datu hauek ezaguturik, argi geratzen da, pertsonen oinarrizko beharrezanekin jokatzeko aberasteaz gain, ordaindu beharko luketena baino nabarmen gutxiago ordaintzen diotela Estatuari. Urteetan zehar aldatzen joan diren legeek ahalbidetu dute hori, modu batean edo bestean mesedegarri izan direnak konpainia elektrikoentzako. Sektorera liberalizatu duten lege horiek, aipatutako konpainien postuetan bukatu duten buruen alderdiek eraman dituzte aurrera.

Laburbilduz, ate birakari famatuak izan dira egoera honetara heltzen lagundu dutenak.

Sistema elektriko baten helburua gizarteak duen energia elektrikoaren beharrianak asetzea izan beharko litzateke. Horretarako, azterketa bulegotik hurrengoa planteatzen dugu:

- Soluzioa burujabetza energetikotik igarotzen da. Horretarako beharrezkoa da sozializatzea energiaren ekoizpena, energiaren garraioa eta energiaren komertzializazioa.
- Gutxien kontsumitzen dutenei mesede egingo liekeen araututako prezio sistema tarifario bat ezartzea eta gutxieneko tarifa bat ezarri bizitzeko minimoa izango litzatekeena.
- Sistema elektrikoaren aldaketa %100 berriztagarria posible izateko, batetik, alde batera utzi behar dira erregai fosila eta nuklearra, eta bestetik kontsumoaren murrizketa nabarmena eman behar da.

